

ภาคผนวก ค

- ชุดการเรียน
- แบบฝึกหัดประจำชุดการเรียน
- แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน
- แบบวัดเจตคติต่อการเรียน กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม

การสร้างชุดการเรียนรู้

กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม

หน่วยการเรียนรู้

เรื่อง ประวัติศาสตร์ไทยสมัยกรุงศรีอยุธยา

โดยใช้รูปแบบการเรียนรู้แบบสืบสวนสอบสวน

(Inquiry Method)

สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2

จัดทำโดย

นางสาววันทนี เอื้อรักษ์โอบาร

สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

บทนำ

ชุดการเรียนรู้นี้เป็นชุดการเรียนรู้ กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม หน่วยการเรียนรู้เรื่องประวัติศาสตร์ไทยสมัยกรุงศรีอยุธยา โดยใช้รูปแบบการเรียนรู้แบบสืบสวนสอบสวน (Inquiry Method) สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

ชุดการเรียนรู้ที่ 1 การสถาปนากรุงศรีอยุธยา

ผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง

รู้และเข้าใจเรื่องการสถาปนากรุงศรีอยุธยาเป็นราชธานีและตระหนักในความเพียรพยายามของบรรพบุรุษไทยในการสร้างและพัฒนาชาติให้เป็นปึกแผ่นมั่นคงมาจนถึงปัจจุบัน

จุดประสงค์การเรียนรู้

1. อธิบายประวัติความเป็นมาและการสถาปนากรุงศรีอยุธยาได้
2. วิเคราะห์ปัจจัยที่เอื้อต่อการสถาปนากรุงศรีอยุธยาได้
3. เรียงลำดับรายพระนาม และบอกพระราชประวัติของพระมหากษัตริย์ไทย

สมัยกรุงศรีอยุธยาได้

4. อธิบายวิธีการขยายอำนาจของกรุงศรีอยุธยาได้

สาระการเรียนรู้

ตอนที่ 1 : ความเป็นมาและการสถาปนากรุงศรีอยุธยา

ตอนที่ 2 : ปัจจัยที่เอื้อต่อการสถาปนากรุงศรีอยุธยา

ตอนที่ 3 : พระมหากษัตริย์แห่งกรุงศรีอยุธยา

ตอนที่ 4 : การขยายอำนาจของกรุงศรีอยุธยา

ชุดการเรียนรู้ที่ 2 การเมืองการปกครองสมัยกรุงศรีอยุธยา

ผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง

รู้และเข้าใจเรื่องลักษณะและรูปแบบการเมืองการปกครอง รวมถึงการดำเนินนโยบายต่างประเทศของกรุงศรีอยุธยา

จุดประสงค์การเรียนรู้

1. บอกลักษณะการเมืองการปกครองสมัยกรุงศรีอยุธยาได้
2. อธิบายรูปแบบการเมืองการปกครองสมัยกรุงศรีอยุธยาได้
3. สรุปความสัมพันธ์ระหว่างกรุงศรีอยุธยากับชาติต่าง ๆ ในเอเชีย และชาติตะวันตกได้

สาระการเรียนรู้

ตอนที่ 1 : ลักษณะการเมืองการปกครองสมัยกรุงศรีอยุธยา

ตอนที่ 2 : รูปแบบการเมืองการปกครองสมัยกรุงศรีอยุธยา

ตอนที่ 3 : ลักษณะความสัมพันธ์ระหว่างประเทศสมัยกรุงศรีอยุธยา

ชุดการเรียนรู้ที่ 3 เศรษฐกิจสมัยกรุงศรีอยุธยา

ผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง

รู้และเข้าใจในการสร้างฐานทางเศรษฐกิจของกรุงศรีอยุธยาให้มีความมั่นคงและพึ่งพาตนเองได้

จุดประสงค์การเรียนรู้

1. อธิบายลักษณะทั่วไปทางเศรษฐกิจของกรุงศรีอยุธยาได้
2. บอกชนิดของเงินตราที่เป็นตัวกลางในการซื้อขายสินค้าสมัยกรุงศรีอยุธยาได้
3. อธิบายลักษณะการเก็บภาษีอากรซึ่งเป็นรายได้ของกรุงศรีอยุธยาได้
4. จำแนกรายจ่ายประเภทต่าง ๆ ของกรุงศรีอยุธยาได้

สาระการเรียนรู้

ตอนที่ 1 : ลักษณะทั่วไปทางเศรษฐกิจ

ตอนที่ 2 : ระบบเงินตรา

ตอนที่ 3 : รายได้ของกรุงศรีอยุธยา

ตอนที่ 4 : รายจ่ายของกรุงศรีอยุธยา

ชุดการเรียนรู้ที่ 4 สังคมไทยสมัยกรุงศรีอยุธยา

ผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง

รู้และเข้าใจสภาพสังคมโดยทั่วไป ลักษณะ โครงสร้างสังคมไทย และกฎหมาย

สมัยกรุงศรีอยุธยา

จุดประสงค์การเรียนรู้

1. อธิบายสภาพความเป็นอยู่ และสภาพสังคมโดยทั่วไปสมัยกรุงศรีอยุธยาได้
2. วิเคราะห์ปัจจัยที่ทำให้ชนชั้นต่าง ๆ ในสมัยกรุงศรีอยุธยายอมรับกันและอยู่ร่วมกันเป็นสังคมที่สงบสุขได้
3. ยกตัวอย่างกฎหมายที่สำคัญในสมัยกรุงศรีอยุธยาได้

สาระการเรียนรู้

ตอนที่ 1 : สภาพสังคมทั่วไปสมัยกรุงศรีอยุธยา

ตอนที่ 2 : ลักษณะ โครงสร้างสังคมไทยสมัยกรุงศรีอยุธยา

ตอนที่ 3 : กฎหมายสมัยกรุงศรีอยุธยา

ชุดการเรียนรู้ที่ 5 ภูมิปัญญาไทย และศิลปวัฒนธรรมไทยสมัยกรุงศรีอยุธยา

ผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง

ตระหนักในคุณค่าของภูมิปัญญาไทย และศิลปวัฒนธรรมไทยสมัยกรุงศรีอยุธยา และมีความสำนึกในการที่จะทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรมไทยสืบต่อไป

จุดประสงค์การเรียนรู้

1. อธิบายปัจจัยที่ทำให้เกิดการสร้างสรรค์ภูมิปัญญาไทยสมัยกรุงศรีอยุธยาได้
2. ยกตัวอย่างผลงานการสร้างสรรค์ภูมิปัญญาและศิลปวัฒนธรรมไทยสมัยกรุงศรีอยุธยาได้
3. วิเคราะห์ประโยชน์ของศิลปวัฒนธรรมไทยที่เกี่ยวข้องกับมารดำเนินชีวิตของคนสมัยกรุงศรีอยุธยาได้
4. เสนอแนะวิธีการสืบทอดภูมิปัญญาไทยจากสมัยกรุงศรีอยุธยาจนถึงปัจจุบันได้

สาระการเรียนรู้

ตอนที่ 1 : ศิลปกรรมสมัยกรุงศรีอยุธยา

ตอนที่ 2 : วรรณกรรมสมัยกรุงศรีอยุธยา

ตอนที่ 3 : ประเพณีสมัยกรุงศรีอยุธยา

ตอนที่ 4 : พระพุทธศาสนาสมัยกรุงศรีอยุธยา

ชุดการเรียนรู้ที่ 6 บุคคลสำคัญสมัยกรุงศรีอยุธยา

ผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง

รู้ เข้าใจ และเห็นคุณค่าความสำคัญของบุคคลสำคัญในสมัยกรุงศรีอยุธยา

จุดประสงค์การเรียนรู้

1. บอกประวัติและผลงานของบุคคลสำคัญในสมัยกรุงศรีอยุธยาได้
2. วิเคราะห์ผลงานของบุคคลสำคัญสมัยกรุงศรีอยุธยา และผลกระทบที่มีต่อเหตุการณ์ในประวัติศาสตร์ไทยได้
3. สรุปแนวทางการสร้างสรรค์ผลงานของบุคคลสำคัญ เพื่อนำมาใช้เป็นแบบอย่างในการดำเนินชีวิตได้

สาระการเรียนรู้

ตอนที่ 1 : บุคคลสำคัญสมัยกรุงศรีอยุธยา : พระมหากษัตริย์

ตอนที่ 2 : บุคคลสำคัญสมัยกรุงศรีอยุธยา : เจ้านาย เชื้อพระวงศ์ และขุนนาง

ตอนที่ 3 : บุคคลสำคัญสมัยกรุงศรีอยุธยา : ชาวบ้าน

ชุดการเรียนรู้ที่ 7 การเชื่อมของกรงศรีอยุธยา

ผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง

รู้และเข้าใจสาเหตุของความเชื่อมของกรงศรีอยุธยา การเสียดกรงศรีอยุธยา จนกระทั่งสิ้นสุดกรงศรีอยุธยา

จุดประสงค์การเรียนรู้

1. อธิบายสาเหตุที่ทำให้กรงศรีอยุธยาเกิดความเชื่อมได้
2. สรุปสาเหตุที่ทำให้กรงศรีอยุธยาเสียดเอกราชได้

สาระการเรียนรู้

ตอนที่ 1: ความเชื่อมของกรงศรีอยุธยา

ตอนที่ 2: การเสียดกรงศรีอยุธยา

มหาวิทยาลัยบูรพา
Burapha University

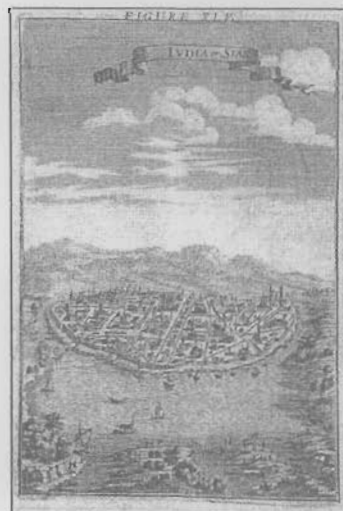
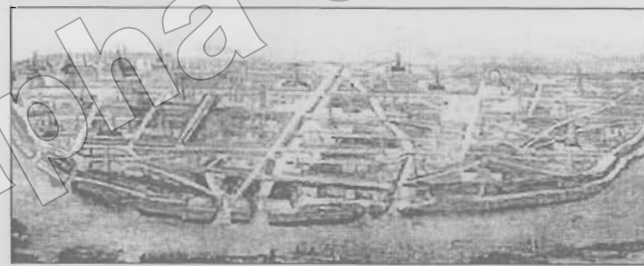
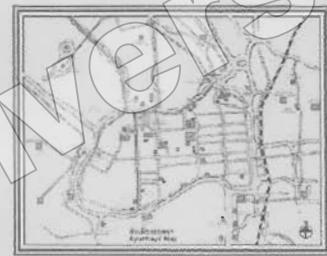
มหาวิทยาลัยบูรพา

ตัวอย่างชุดการเรียน

Burapha University

ชุดการเรียนรู้ที่ 1

การสถาปนารุงศรีอยุธยา

คู่มือครู

มหาวิทยาลัยบูรพา

Burapha University

ชุดการเรียนรู้ที่ 1

เรื่อง

การสถาปนากรุงศรีอยุธยา

คู่มือครู
ชุดการเรียนรู้ที่ 1 เรื่องการสถาปนากรุงศรีอยุธยา
เวลา 2 ชั่วโมง

คำชี้แจง

1. ส่วนประกอบในชุดการเรียนรู้ที่ 1 เรื่องการสถาปนากรุงศรีอยุธยา ประกอบด้วย

- 1.1 คู่มือครู
- 1.2 คู่มือนักเรียน
- 1.3 แผนการจัดการเรียนรู้
- 1.4 บัตรเนื้อหา
- 1.5 บัตรกิจกรรม
- 1.6 บัตรเฉลยกิจกรรม
- 1.7 บัตรแบบฝึกหัด
- 1.8 บัตรเฉลยแบบฝึกหัด

2. บทบาทของครูผู้สอน

- 2.1 ศึกษาทำความเข้าใจแผนการจัดการเรียนรู้ให้ละเอียดก่อนสอน
- 2.2 จัดเตรียมเอกสารการสอนให้พร้อมตามจำนวนนักเรียน
- 2.3 จัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้เป็นไปตามขั้นตอนของชุดการเรียนรู้อย่างรอบคอบ
- 2.4 เป็นที่ปรึกษาและให้คำแนะนำแก่นักเรียนในขณะที่ทำกิจกรรม

3. สื่อและอุปกรณ์ประกอบการเรียน

- 3.1 บัตรเนื้อหา แบ่งออกเป็น 4 ตอน ได้แก่
  - ตอนที่ 1 : ความเป็นมาและการสถาปนากรุงศรีอยุธยา
  - ตอนที่ 2 : ปัจจัยที่เอื้อต่อการสถาปนากรุงศรีอยุธยา
  - ตอนที่ 3 : พระมหากษัตริย์แห่งกรุงศรีอยุธยา
  - ตอนที่ 4 : การขยายอำนาจของกรุงศรีอยุธยา
- 3.2 บัตรกิจกรรม ประกอบด้วย
  - บัตรกิจกรรมที่ 1 ถ้ามตอบ รอบรู้
  - บัตรกิจกรรมที่ 2 กรุงศรี ราชธานีไทย
  - บัตรกิจกรรมที่ 3 พระราชประวัติ กษัตริย์ไทย

บัตรกิจกรรมที่ 4 คิดหาเหตุผล

3.3 บัตรแบบฝึกหัดประจำชุดการเรียนรู้ที่ 1 เรื่องการสถาปนากรุงศรีอยุธยา จำนวน 10 ข้อ

3.4 บัตรเฉลยแบบฝึกหัดประจำชุดการเรียนรู้ที่ 1 เรื่องการสถาปนากรุงศรีอยุธยา

3.5 บัตรเฉลยบัตรกิจกรรมที่ 1-4

4. การสอน แบ่งออกเป็น 5 ขั้นตอน ได้แก่

1. ขั้น “สน” คือขั้นของการให้สังเกตแนวหน้า (Concept) ซึ่งได้แก่ การเชื่อมความสัมพันธ์ทางการเรียนให้กับผู้เรียน โดยการดึงเอาความรู้และประสบการณ์เดิมของผู้เรียนที่เกี่ยวข้องกับสิ่งที่จะสอนให้มาสัมพันธ์กัน รวมทั้งการปูพื้นฐานความรู้ใหม่ที่จะเป็นสำหรับการเรียนรู้ เนื้อหาสาระใหม่ให้กับผู้เรียน และเป็นการจูงใจให้พร้อมที่จะเรียน

2. ขั้น “ส” คือ ขั้นของการสังเกตสถานการณ์ที่เป็นปัญหา ในขั้นนี้จะสร้างสถานการณ์ที่เป็นปัญหาขึ้น เพื่อให้ผู้เรียนได้สังเกตและวิเคราะห์องค์ประกอบและธรรมชาติของปัญหาอย่างละเอียด การเรียนรู้ที่สำคัญในขั้นนี้คือการเรียนรู้สังเกต ลักษณะร่วมของสถานการณ์ (ความหมายสรุปรวม) ขององค์ประกอบต่าง ๆ ในสถานการณ์ที่เป็นปัญหา

3. ขั้น “อ” คือ ขั้นของการอธิบายปัญหาข้อใจ โดยอาศัยความสามารถในการหาเหตุผลมาอธิบายถึงสาเหตุของปัญหา ส่วนมากการอธิบายมักจะอยู่ในรูปของความสัมพันธ์ระหว่างเหตุกับผลแบบฟังก์ชัน ขั้นนี้เป็นจุดเริ่มต้นของความสามารถในการสร้างทฤษฎีขึ้นมาสำหรับอธิบายปรากฏการณ์ต่าง ๆ การเรียนรู้ที่สำคัญในขั้นนี้คือ การเรียนรู้หลักว่าเมื่อผลปรากฏออกมาในรูปของปัญหาอย่างนี้ อะไรควรจะเป็นเหตุหรือสาเหตุของการเกิดผลอันนั้น

4. ขั้น “ท” คือ ขั้นของการทำนายผล เมื่อเราแปรเหตุเป็นขั้นของการตั้งสมมติฐานเพื่อจะทดสอบดูว่า คำอธิบายในขั้นที่ 3 นั้น ถูกต้องมากน้อยเพียงใด นอกจากนั้นยังเป็นการคาดคะเนผลของสาเหตุต่าง ๆ ทั้งนี้เพื่อฝึกให้ผู้เรียนคิดอย่างรอบคอบ แบบ “คิดหน้าคิดหลัง” เสียก่อน แล้วจึงลงมือปฏิบัติ การเรียนรู้ที่สำคัญในขั้นนี้คือ การเรียนรู้วิธีแก้ปัญหามาโดยนำหลักการที่เรียนรู้ในขั้นที่ 3 มาใช้

5. ขั้น “ค” คือ ขั้นของการควบคุมและสร้างสรรค์ทั้งสิ่งแวดล้อมภายนอก และสิ่งแวดล้อมภายใน เป็นขั้นที่นำผลของการแก้ปัญหาไปปฏิบัติใช้ในชีวิตจริง เพื่อให้เกิดการควบคุมสิ่งแวดล้อมภายใน (ทางจิตใจ) ขั้นนี้ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ฉะนั้นการเรียนที่สำคัญในขั้นนี้คือ การเรียนรู้วิธีสร้างสรรค์

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 1

สาระการเรียนรู้ประวัติศาสตร์

ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2

หน่วยการเรียนรู้ เรื่อง ประวัติศาสตร์ไทยสมัยกรุงศรีอยุธยา

เรื่อง การสถาปนากรุงศรีอยุธยา

เวลา 2 ชั่วโมง

1. สาระสำคัญ

สมเด็จพระรามาธิบดีที่ 1 (พระเจ้าอู่ทอง) ทรงสถาปนากรุงศรีอยุธยาเป็นราชธานี ในปี พ.ศ.1893 ซึ่งเป็นราชธานีแห่งที่ 2 ของไทย ด้วยปัจจัยในด้านทำเลที่ตั้งที่เหมาะสม ความอุดมสมบูรณ์ของพื้นที่ ส่งผลให้กรุงศรีอยุธยาที่มีความเข้มแข็งทางการเมือง เศรษฐกิจ ศิลปวัฒนธรรม กรุงศรีอยุธยาได้ขยายอำนาจไปยังอาณาจักรข้างเคียงอย่างต่อเนื่อง สร้างความยิ่งใหญ่ให้แก่กรุงศรีอยุธยา

2. มาตรฐานการเรียนรู้

มาตรฐานศ 4.3 เข้าใจความเป็นมาของชาติไทย วัฒนธรรม ภูมิปัญญาไทย มีความภูมิใจ และรักความเป็นไทย

3. ผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง

รู้และเข้าใจเรื่องการสถาปนากรุงศรีอยุธยาเป็นราชธานี และตระหนักในความเพียรพยายามของบรรพบุรุษไทยในการสร้างและพัฒนาชาติให้เป็นปึกแผ่นมั่นคงมาจนถึงปัจจุบัน

4. จุดประสงค์การเรียนรู้

1. อธิบายประวัติความเป็นมาและการสถาปนากรุงศรีอยุธยาได้
2. วิเคราะห์ปัจจัยที่เอื้อต่อการสถาปนากรุงศรีอยุธยาได้
3. เรียงลำดับรายพระนาม และบอกพระราชประวัติของพระมหากษัตริย์ไทยสมัยกรุงศรีอยุธยาได้
4. อธิบายวิธีการขยายอำนาจของกรุงศรีอยุธยาได้

5. สาระการเรียนรู้

ตอนที่ 1 : ความเป็นมาและการสถาปนากรุงศรีอยุธยา

ตอนที่ 2 : ปัจจัยที่เอื้อต่อการสถาปนากรุงศรีอยุธยา

ตอนที่ 3 : พระมหากษัตริย์แห่งกรุงศรีอยุธยา

ตอนที่ 4 : การขยายอำนาจของกรุงศรีอยุธยา

6. กิจกรรมการเรียนรู้

ชั่วโมงที่ 1-2

ขั้นที่ 1 สน. (ให้สังเกตแนวหน้า, ให้ความรู้พื้นฐาน และเร้าความสนใจเพื่อเตรียมความพร้อม)

1. นักเรียนทำแบบทดสอบก่อนเรียน เรื่อง การสถาปนากรุงศรีอยุธยา เพื่อสำรวจพื้นฐานความรู้เดิมของผู้เรียน แล้วนำผลการทดสอบมาพิจารณาเป็นรายบุคคลและเป็นส่วนรวม เพื่อดูว่านักเรียนมีพื้นฐานความรู้อะไรบ้าง และปูพื้นฐานความรู้ที่จำเป็น โดยดูตามแนวข้อทดสอบก่อนเรียน
2. ครูแขวนแผนที่กรุงศรีอยุธยาและอาณาจักรใกล้เคียงในสมัยพระเจ้าอู่ทองบนกระดาน
3. ครูแขวนแผนผังเกาะเมืองอยุธยาบนกระดานดำ แล้วถามนักเรียนว่าเป็นแผนที่และแผนผังของอาณาจักรใด

4. ครูจัดกิจกรรมเร้าความสนใจด้วยคำถามคำถามนักเรียน

ครู : นักเรียนรู้จักชื่อกรุงศรีอยุธยาได้อย่างไร

นักเรียน : ตอบตามความคิดผู้เรียน

ครู : นักเรียนเชื่อหรือไม่ว่าอยุธยาเคยเป็นทะเลมาก่อน และทำไมจึงเชื่อเช่นนั้น

นักเรียน : ตอบตามความคิดผู้เรียน

5. ครูอธิบายเพิ่มเติม

ครู : กรุงศรีอยุธยาเป็นราชธานีแห่งที่ 2 ของไทย โดยสมเด็จพระรามาธิบดีที่ 1 (พระเจ้าอู่ทอง) ทรงสถาปนาขึ้นในปี พ.ศ.1983 ถือเป็นราชธานียาวนานที่สุด คือ 417 ปี มีความเจริญรุ่งเรืองหลายด้าน ซึ่งเราจะได้เรียนกันต่อไป

ครู : นักเรียนอยากศึกษาเรื่องราวการก่อตั้งและการสถาปนากรุงศรีอยุธยาไหม

นักเรียน : (ตอบ)

ขั้นที่ 2 ส. (ขั้นการสังเกตสถานการณ์ที่เป็นปัญหาข้อจืด)

ในขั้นนี้ครูจะสร้างสถานการณ์ที่เป็นปัญหาข้อจืดให้นักเรียนสังเกต จนเกิดปัญหาข้อจืด แล้วครูจึงตั้งคำถาม หรือให้นักเรียนตั้งคำถามแบบสังเกต เพื่อเป็นการวิเคราะห์ประกอบของสถานการณ์ที่เป็นปัญหาข้อจืด

ครู : เรามาศึกษาบัตรเนื้อหาชุดที่ I ตอนที่ 1 : ความเป็นมาและการสถาปนากรุงศรีอยุธยา และตอนที่ 2 : ปัจจัยที่เอื้อต่อการสถาปนากรุงศรีอยุธยา

นักเรียน : อ่านในใจ

ครู : กรุงศรีอยุธยามีแม่น้ำอะไรบ้างที่ไหลผ่าน

นักเรียน : แม่น้ำเจ้าพระยา แม่น้ำลพบุรี แม่น้ำป่าสัก

ครู : การที่กรุงศรีอยุธยาแม่น้ำไหลผ่าน ทำให้เกิดผลคืออย่างไร

นักเรียน : ตอบเป็นข้อ ๆ

ครู : จากที่นักเรียนศึกษาบัตรเนื้อหาแล้ว ในจินตนาการของนักเรียนคิดว่ารูปร่างลักษณะของเกาะเมืองอยุธยาเหมือนอะไร

นักเรียน : ตอบตามจินตนาการ

ครูและนักเรียนร่วมกันอภิปรายจนได้ข้อสรุปว่า กรุงศรีอยุธยาแต่เดิมเคยเป็นทะเลมาก่อน โดยสังเกตได้จากซากสัตว์ทะเลจำนวนมาก กรุงศรีอยุธยามีลักษณะสภาพทางภูมิศาสตร์ที่เหมาะสมจะเป็นราชธานีหลายอย่าง ได้แก่

- พื้นดินมีความอุดมสมบูรณ์เหมาะแก่การเพาะปลูก และการเลี้ยงชีพ
- สะดวกแก่การคมนาคม เพราะการคมนาคมในสมัยนี้อาศัยทางน้ำเป็นสำคัญ
- สะดวกแก่การค้าขายติดต่อกับต่างประเทศ เพราะอยู่ใกล้ทะเล
- เหมาะสมในด้านยุทธศาสตร์ เพราะมีแม่น้ำล้อมรอบ ขากแก่การเข้าโจมตีของข้าศึก

ขั้นที่ 3 อ. (ขั้นการอธิบายปัญหาข้อจิต)

ครูจัดกิจกรรมกลุ่ม โดยให้นักเรียนนับ 1 ถึง 5 แล้วจับคนที่ 1 เข้ารวมกลุ่ม 1 และคนที่นับ 2 เข้ารวมกันเป็นกลุ่ม 2 จนครบ 10 กลุ่ม จะได้กลุ่มละ 4-5 คน

ครู : ให้นักเรียนทุกกลุ่มเลือกประธานกลุ่ม 1 คน เลขานุการ 1 คน

นักเรียน : (เลือกตามครูตั้ง)

ครู : ให้นักเรียนร่วมกันศึกษาบัตรเนื้อหาชุดที่ 1 ตอนที่ 3 : พระมหากษัตริย์แห่งกรุงศรีอยุธยา และตอนที่ 4 : การขยายอำนาจของกรุงศรีอยุธยา

นักเรียน : อ่านในใจ

ครูถามคำถามให้นักเรียนแต่ละกลุ่มช่วยการตอบ

ครู : อะไรเป็นปัจจัยที่ทำให้กรุงศรีอยุธยาต้องแผ่ขยายอำนาจไปยังดินแดนอาณาจักรใกล้เคียง

นักเรียน : ตอบ ถ้าตอบไม่ได้ให้เพื่อนกลุ่มอื่นช่วย หรือให้อ่านบททวน

ครู : เพราะเหตุใดอยุธยาต้องการรวบรวมอาณาจักรทางภาคเหนือ

นักเรียน : ตอบ ถ้าตอบไม่ได้ให้เพื่อนกลุ่มอื่นช่วย หรือให้อ่านบททวน

ครู : วิธีการใดบ้างที่อยุธยาใช้ในการแผ่ขยายอำนาจ (ยกตัวอย่าง)

นักเรียน : ตอบ ถ้าตอบไม่ได้ให้เพื่อนกลุ่มอื่นช่วย หรือให้อ่านบททวน

ครู : ให้นักเรียนแต่ละกลุ่มทำบัตรกิจกรรมที่ 1 - 4 และออกมาเฉลยคำตอบหน้าชั้นเรียน

ขั้นที่ 4 ท. (ขั้นการทำนายผลและทดลอง)

ให้นักเรียนตอบคำถามโดยคาดการณ์หรือพยากรณ์ผลของเหตุปัจจัย

ครู : อะไรจะเกิดขึ้นบ้าง ถ้ากษัตริย์ขาดความเข้มแข็ง หรือขาดพระปรีชาสามารถ

นักเรียน : ตอบ

ครู : กษัตริย์ที่มีพระปรีชาสามารถ ได้แก่กษัตริย์พระองค์ใดบ้าง

นักเรียน : ตอบ

ครู : ถ้ากษัตริย์ไม่มีการขยายอำนาจใด ๆ เลย อะไรจะเกิดขึ้นบ้าง

นักเรียน : ตอบ

ขั้นที่ 5 ค. (ขั้นการควบคุมและสร้างสรรค์)

ครูตั้งคำถามที่กระตุ้นให้เกิดความคิดที่จะแก้ไขปัญหาอย่างริเริ่มและสร้างสรรค์

ครู : ทำอย่างไรการปกครองบ้านเมืองของกษัตริย์จึงจะทำให้ราษฎรและบ้านเมืองมีความ

สงบสุข

นักเรียน : ตอบ

ครู : ถ้ากรุงศรีอยุธยาไม่ทำเลที่ตั้งโดยไม่มีแม่น้ำไหลผ่าน จะทำให้อยุธยาเป็นราชธานียาวนานถึง 417 ปีหรือไม่ อย่างไร

นักเรียน : ตอบ

1. ครูและนักเรียนช่วยกันอภิปรายสรุปเรื่องการสถาปนารุงศรีอยุธยาทั้งหมด
2. นักเรียนทำแบบทดสอบหลังเรียนชุดที่ 1 เรื่อง การสถาปนารุงศรีอยุธยา

7. คุณธรรมจริยธรรมที่เกี่ยวข้อง

ความสามัคคี ความรักชาติ ความภาคภูมิใจในความเป็นไทย

8. สื่อ/แหล่งการเรียนรู้

8.1 สื่อการเรียนรู้

2. แผนที่กรุงศรีอยุธยา
3. แผนที่เกาะเมืองอยุธยา
4. บัตรเนื้อหาชุดที่ 1 เรื่อง การสถาปนารุงศรีกรุงศรีอยุธยา
  - ตอนที่ 1 : ความเป็นมาและการสถาปนารุงศรีอยุธยา
  - ตอนที่ 2 : ปัจจัยที่เอื้อต่อการสถาปนารุงศรีอยุธยา
  - ตอนที่ 3 : พระมหากษัตริย์แห่งกรุงศรีอยุธยา
  - ตอนที่ 4 : การขยายอำนาจของกรุงศรีอยุธยา
5. บัตรกิจกรรมที่ 1 - 4

6. แบบทดสอบก่อน-หลังเรียน

8.2 แหล่งการเรียนรู้

1. ห้องสมุด
2. ข้อมูลจากอินเทอร์เน็ต

<http://www.school.net.th/library/new/display.php> เป็นเว็บไซต์เกี่ยวกับ

ประวัติศาสตร์อยุธยา

3. หนังสือเรียนประวัติศาสตร์ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2

9. การวัดผลประเมินผล

9.1 วิธีการวัดและประเมินผล

1. การสังเกตการตอบคำถาม
2. การซักถาม
3. ตรวจใบัตรกิจกรรม
4. ตรวจแบบทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียน เรื่อง การสถาปนานครอยุธยา

9.2 เครื่องมือวัดและประเมินผล

1. บัตรกิจกรรม
2. แบบทดสอบก่อน - หลังเรียน

เฉลยบัตรกิจกรรม

ชุดการเรียนรู้ที่ 1

เรื่อง

การสถาปนากรุงศรีอยุธยา

เฉลยบัตรกิจกรรมที่ 1 ถามตอบ รอบรู้

1. บริเวณหนองโสน หรือบึงพระราม
2. แม่น้ำเจ้าพระยา แม่น้ำลพบุรี แม่น้ำป่าสัก
3. ได้พบซากสัตว์ทะเลจำนวนมากในบริเวณนี้
4. ราชวงศ์อุทองกับราชวงศ์สุพรรณภูมิ
5. พระเจ้าอุทอง ซึ่งมีพระนามเป็นทางการว่า สมเด็จพระรามาริบดีที่ 1 เป็นปฐมกษัตริย์แห่งราชวงศ์อุทอง
6. วันศุกร์ที่ 4 มีนาคม พ.ศ.1893
7. มี 5 ราชวงศ์ ดังนี้
  - ราชวงศ์อุทอง
  - ราชวงศ์สุพรรณภูมิ
  - ราชวงศ์สุโขทัย
  - ราชวงศ์ปราสาททอง
  - ราชวงศ์บ้านพลูหลวง
8. เหมือนเรือสำเภา , เหมือนงูงายม , เหมือนผ้าเท้า (ตอบตามจินตนาการของนักเรียน)
9. เพราะหลักฐานที่มีอยู่ทั้งหลักฐานลายลักษณ์อักษร และหลักฐานทางโบราณคดียังมีรายละเอียดไม่เพียงพอ
10. 417 ปี

เฉลยบัตรกิจกรรมที่ 2 กรุงศรี ราชธานีไทย

1. การที่พระเจ้าอู่ทองทรงเป็นเจ้าเมืองใหญ่มาแต่เดิม จึงทำให้มีกำลังไพร่พลมาก ประกอบกับทรงมีอำนาจและอิทธิพลทางการเมืองสูง เพราะมีเมืองสุพรรณบุรีและเมืองละโว้เป็นฐานอำนาจที่สำคัญในฐานะที่เป็นเมืองศรีอยุธยาช่วยสนับสนุน
2. บริเวณที่ตั้งของกรุงศรีอยุธยาเป็นที่ราบลุ่มแม่น้ำ มีแม่น้ำสำคัญ ๆ 3 สายไหลมาบรรจบกัน และล้อมรอบ ได้แก่ น.เจ้าพระยา น.ลพบุรี และน.ป่าสัก ทำให้มีความอุดมสมบูรณ์ จึงเหมาะแก่การเพาะปลูกและสร้างบ้านเรือน
3. ที่ตั้งของกรุงศรีอยุธยาเป็นเกาะ มีแม่น้ำไหลผ่าน 3 สายล้อมรอบ ทำให้กลายเป็นศูนย์กลางการคมนาคมทางน้ำ สามารถติดต่อค้าขายกับหัวเมืองทางเหนือและลุ่มแม่น้ำเจ้าพระยาตอนล่างได้สะดวก อีกทั้งกรุงศรีอยุธยาดังอยู่ไม่ไกลจากทะเล เรือเดินทะเลสามารถแล่นเข้ามาค้าขายกับอยุธยาได้ ส่งผลให้อยุธยากลายเป็นศูนย์กลางการคมนาคมและการค้า
4. มีความมั่นคงทางยุทธศาสตร์ เพราะมีแม่น้ำล้อมรอบ ยกแก่การเข้าโจมตีของข้าศึกและหากล้อมกรุงไว้ก็จะทำได้เฉพาะในฤดูน้ำหลาก เมื่อถึงฤดูน้ำหลาก น้ำจะท่วมบริเวณโดยรอบ ข้าศึกจำเป็นต้องถอนทัพกลับไป
5. ในช่วงเวลาที่พระเจ้าอู่ทองทรงสถาปนากรุงศรีอยุธยาเป็นราชธานีนั้น เป็นช่วงที่อาณาจักรสุโขทัยและอาณาจักรขอมกำลังเสื่อมอำนาจลง เมื่ออาณาจักรอยุธยากำเนิดขึ้นก็ไม่สามารถยกกำลังมาปราบปรามได้ อาณาจักรอยุธยาจึงมีเวลาสร้างความมั่นคงให้แก่ตนเองได้สำเร็จ

เฉลยบัตรกิจกรรมที่ 3 พระราชนิพนธ์ กษัตริย์ไทย

1. สมเด็จพระรามาธิบดีที่ 1
2. สมเด็จพระรามาธิบดี
3. ขุนหลวงพะงั่ว
4. เจ้านครอินทร์
5. สมเด็จพระเจ้าสามพระยา
6. สมเด็จพระบรมไตรโลกนาถ
7. สมเด็จพระเชษฐาธิราช
8. สมเด็จพระมหินทราธิราช
9. สมเด็จพระนเรศวรมหาราช
10. สมเด็จพระเจ้าทรงธรรม
11. สมเด็จพระเจ้าปราสาททอง
12. สมเด็จพระนารายณ์มหาราช
13. สมเด็จพระเพทราชา
14. สมเด็จพระเจ้าอู่ทอง
15. พระเจ้าเอกทัศ

เฉลยบัตรกิจกรรมที่ 4 คิดหาเหตุผล

1. ทิศเหนือ : อาณาจักรสุโขทัย

เหตุผล ด้านเศรษฐกิจ   ด้านการเมือง

ยุทธวิธี

1. การใช้กำลังทหาร
2. การยุ่งเกี่ยวในกิจการภายใน
3. สร้างความสัมพันธ์ทางเครือญาติ

2. ทิศเหนือ : อาณาจักรล้านนา

เหตุผล ด้านเศรษฐกิจ   ด้านการเมือง

ยุทธวิธี

การทำสงครามเพื่อป้องกันอำนาจของอาณาจักรล้านนา

3. ทิศตะวันออก : อาณาจักรเขมร

เหตุผล ด้านเศรษฐกิจ   ด้านการเมือง

ยุทธวิธี

การส่งกองทัพไปโจมตี หรือการใช้กำลังทหาร

4. ทิศใต้ : แคว้นนครศรีธรรมราช และหัวเมืองมลายู

เหตุผล ด้านเศรษฐกิจ   ด้านการเมือง

ยุทธวิธี

การใช้กำลังทหาร

5. ทิศตะวันตก : หัวเมืองมอญ

เหตุผล ด้านเศรษฐกิจ   ด้านการเมือง

ยุทธวิธี

การใช้กำลังทหาร

เฉลยแบบฝึกหัดประจำชุดการเรียนรู้ที่ 1
เรื่อง การสถาปนากรุงศรีอยุธยา

1. ข.
2. ก.
3. ข.
4. ก.
5. ง.
6. ก.
7. ก.
8. ก.
9. ง.
10. ข.

มหาวิทยาลัยบูรพา
Burapha University

คู่มือนักเรียน

ชุดการเรียนรู้ที่ 1

เรื่อง

การสถาปนากรุงศรีอยุธยา

คู่มือนักเรียน
ชุดการเรียนรู้ที่ 1 เรื่องการสถาปนากรุงศรีอยุธยา
เวลา 2 ชั่วโมง

คำชี้แจงสำหรับนักเรียน

1. ชุดการเรียนรู้นี้ใช้เวลา 2 ชั่วโมง
2. ก่อนการเรียนรู้ นักเรียนต้องรับเอกสารจากครู ดังนี้
  - 2.1 คู่มือนักเรียน
  - 2.2 บัตรเนื้อหา
  - 2.3 บัตรกิจกรรม
  - 2.4 บัตรแบบฝึกหัด
3. หลังจากเรียนจบเรื่องนี้แล้ว นักเรียนทำแบบฝึกหัดประจำชุดการเรียนรู้ที่ 1
4. จุดประสงค์การเรียนรู้

เมื่อเรียนจบชุดการเรียนรู้แล้ว นักเรียนสามารถ

  - อธิบายประวัติความเป็นมาและการสถาปนากรุงศรีอยุธยาได้
  - วิเคราะห์ปัจจัยที่เอื้อต่อการสถาปนากรุงศรีอยุธยาได้
  - เรียงลำดับราชพระนาม และบอกพระราชประวัติของพระมหากษัตริย์ไทยสมัยกรุงศรีอยุธยาได้
  - อธิบายวิถีการขยายอำนาจของกรุงศรีอยุธยาได้
5. กิจกรรมที่นักเรียนต้องปฏิบัติ
  - 5.1 ศึกษาคู่มือนักเรียนอย่างละเอียด
  - 5.2 ก่อนเรียนด้วยชุดการเรียนรู้ ให้นักเรียนทำแบบฝึกหัดประจำชุดการเรียนรู้ที่ 1 (Pre-test)
  - 5.3 หลังเรียนด้วยชุดการเรียนรู้ ให้นักเรียนทำแบบฝึกหัดประจำชุดการเรียนรู้ที่ 1 (Post-test) ซึ่งเป็นชุดเดียวกับแบบฝึกหัดก่อนเรียน
6. เอกสารและอุปกรณ์ประกอบการเรียน ดังนี้
  - 6.1 บัตรเนื้อหา แบ่งออกเป็น 4 ตอน ได้แก่
    - ตอนที่ 1 : ความเป็นมาและการสถาปนากรุงศรีอยุธยา
    - ตอนที่ 2 : ปัจจัยที่เอื้อต่อการสถาปนากรุงศรีอยุธยา
    - ตอนที่ 3 : พระมหากษัตริย์แห่งกรุงศรีอยุธยา

ตอนที่ 4 : การขยายอำนาจของกรุงศรีอยุธยา

6.2 บัณฑิตกิจกรรม ประกอบด้วย

บัณฑิตกิจกรรมที่ 1 ถามตอบ รอบรู้

บัณฑิตกิจกรรมที่ 2 กรุงศรี ราชธานีไทย

บัณฑิตกิจกรรมที่ 3 พระราชประวัติ กษัตริย์ไทย

บัณฑิตกิจกรรมที่ 4 คิดหาเหตุผล

6.3 บัณฑิตแบบฝึกหัดประจำชุดการเรียนรู้ที่ 1 เรื่องการสถาปนารัฐอยุธยา จำนวน 10 ข้อ

มหาวิทยาลัยบูรพา
Burapha University

บัตรเนื้อหาชุดการเรียนรู้ที่ 1

การสถาปนากรุงศรีอยุธยา

ตอนที่ 1 : ความเป็นมาและการสถาปนากรุงศรีอยุธยา

ตอนที่ 2 : ปัจจัยที่เอื้อต่อการสถาปนากรุงศรีอยุธยา

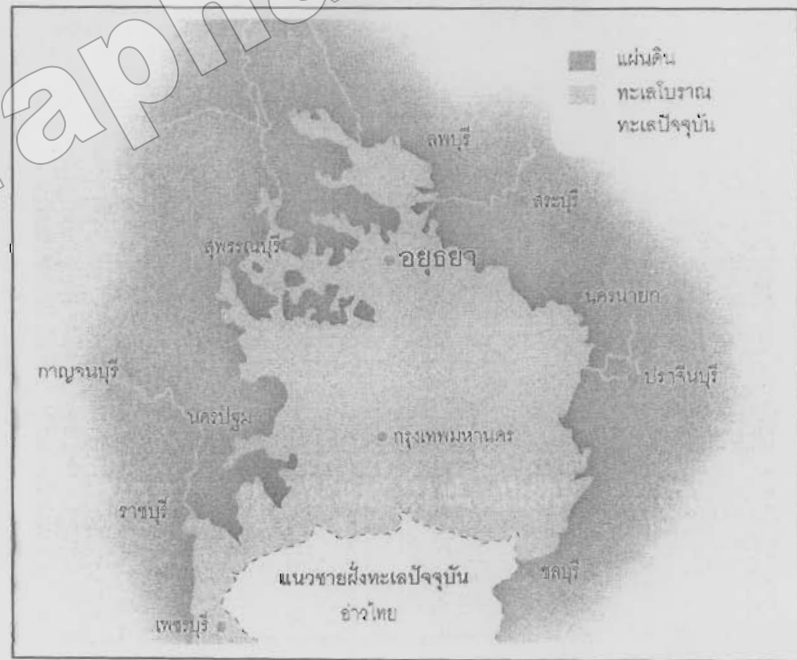
ตอนที่ 3 : พระมหากษัตริย์แห่งกรุงศรีอยุธยา

ตอนที่ 4 : การขยายอำนาจของกรุงศรีอยุธยา

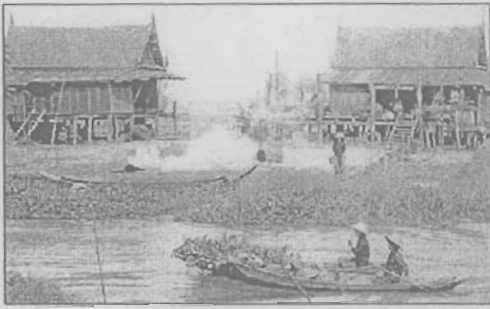
ตอนที่ 1 ความเป็นมาและการสถาปนากรุงศรีอยุธยา

เชื่อหรือไม่ อยุธยาเคยเป็นทะเล

บริเวณภาคกลางตอนล่าง เมื่อครั้งพื้นดินมาแล้วยังเคยมีทะเลมาก่อน โดยมีชายฝั่งทะเลอยู่ลึกเข้าไปถึงเขตจังหวัดสุพรรณบุรี ลพบุรี สระบุรี ราชบุรี นครปฐม นครนายก ปราจีนบุรี เมืองเหล่านี้เคยเป็นเมืองทำการค้าที่สำคัญ ในสมัยทวารวดี (ราวพุทธศตวรรษที่ 8 - 13) ต่อมาเกิดการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิศาสตร์พร้อมกับมีการทับถมดินตะกอนแม่น้ำ ทำให้เกิดแผ่นดินลุ่ม ๆ หนอง ๆ หนองออกไปเรื่อย ๆ กลายเป็นแผ่นดินใหม่ ดังได้พบซากสัตว์ทะเลในจำนวนมาก ในบริเวณนี้

๑ แผนที่แสดงพื้นที่ทะเลโบราณเปรียบเทียบกับที่ตั้งเมืองปัจจุบัน

เกาะเมืองอยุธยา

อยุธยา : เมืองน้ำ กรุงศรีอยุธยาสัมพันธ์กับน้ำอย่างแนบแน่น ทำเลที่ตั้งเป็นชุมทางของแม่น้ำ 3 สาย ได้แก่ แม่น้ำเจ้าพระยา แม่น้ำลพบุรี แม่น้ำป่าสักที่ไหลโอบล้อมจนทำให้ตัวเมืองมีลักษณะเหมือนเกาะ ในยุคน้ำหลากแม่น้ำทั้ง 3 สายมักไหลหลากเข้าท่วมพระนคร และท้องทุ่งรอบนอก ในอดีตจึงมีการแก้ปัญหาด้วยการขุดคลองหลายสายในพระนคร เพื่อระบายน้ำจากเหนือลงใต้ให้เร็วที่สุด และยังเป็นเส้นทางสัญจรของชาวเมืองอีกด้วย

ส่วนรอบนอกพระนครขุดปล่อยให้น้ำท่วมตามธรรมชาติ ตะกอนที่มากับน้ำแต่ละปีคือปุ๋ยอย่างดีที่ช่วยเพิ่มความสมบูรณ์ให้ลุ่มแผ่นดิน ทำให้ปลูกข้าวได้สม่ำเสมอ เป็นอยู่ข้าวอู่น้ำของ พระนครได้เป็นอย่างดี

ข้อดีของทำเลที่ตั้งกรุงศรีอยุธยา

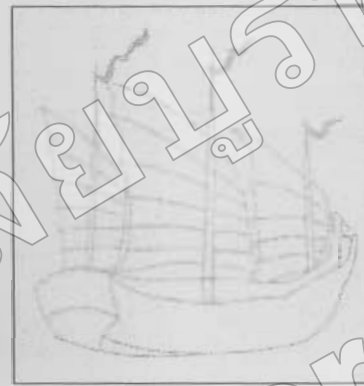
ที่ตั้งของกรุงศรีอยุธยาเป็นพื้นที่ซึ่งมีลักษณะเป็นเกาะมีแม่น้ำ 3 สายไหลผ่านโดยรอบ ได้แก่ แม่น้ำลพบุรีไหลจากทิศเหนือโอบไปทางทิศตะวันตก แม่น้ำป่าสักไหลผ่านทิศตะวันออก แม่น้ำเจ้าพระยาไหลผ่านทางทิศใต้

ทำให้เกิดผลดีดังนี้

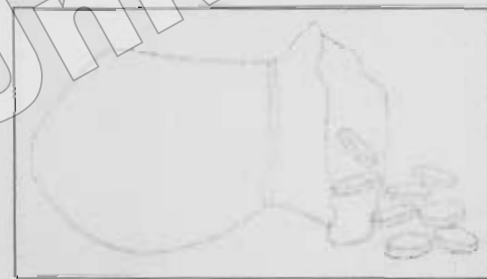
- ① พื้นดินมีความอุดมสมบูรณ์เหมาะแก่การเพาะปลูก และการหาเลี้ยงชีพ
- ② สะดวกแก่การคมนาคม เพราะการคมนาคมในสมัยนี้อาศัยทางน้ำเป็นสำคัญ
- ③ สะดวกแก่การค้าขายติดต่อกับต่างประเทศ เพราะอยู่ใกล้ทะเล
- ④ เหมาะสมในด้านยุทธศาสตร์เพราะมีแม่น้ำล้อมรอบยากแก่การเข้าโจมตีของข้าศึก

เกาะอยุธยาเหมือนอะไร?

จากการสำรวจการทำแผนที่ของชาวตะวันตก เมื่อผนวกเข้ากับจินตนาการทำให้คำกล่าวถึงลักษณะพื้นฐานของเกาะเมืองอยุธยามีคำอธิบายที่แตกต่างกันไป แล้วคุณคิดว่าเกาะเมืองอยุธยาเหมือนรูปอะไร

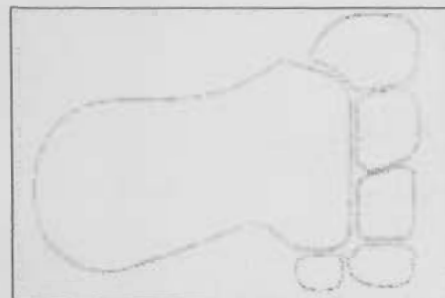

เหมือน "เรือสำเภา" (ทำให้การขนทลหวัดประสูทงธรรม)

เหมือน "ลุงยาม"

(ลาตูแบร์ ราชทูตฝรั่งเศสที่เดินทางเข้ามาอยุธยาในสมัยสมเด็จพระนารายณ์มหาราช)

เหมือน "ฝ่าเท้า"

(หมอแกมปีเฟอร์ นักเดินทางชาวเยอรมันที่มาอยุธยาในสมัยสมเด็จพระเพทราชา)

กำเนิดอยุธยา

กรุงศรีอยุธยากำเนิดขึ้นจากความ
ร่วมมือของราชวงศ์ที่มีความเกี่ยวพันกันอีก
เครือญาติ 2 ราชวงศ์ คือราชวงศ์อู่ทองกับ
ราชวงศ์สุพรรณภูมิ ซึ่งกษัตริย์ของพระเจ้า-
อู่ทองแห่งอโยธยากับพระธิดาแห่งสุพรรณภูมิ
สมเด็จพระเจ้าอู่ทองทรงเริ่มก่อสร้าง
พระราชวังใหม่ที่ริมหนองโสน (บึงพระราม)
ใน พ.ศ.1890 จนเวลาผ่านไป 3 ปี ก็แล้วเสร็จ
และทรงประกาศเอกราชจากสุโขทัยในวันศุกร์
ที่ 4 มีนาคม พ.ศ.1893 อยุธยาเป็นเมืองหลวง
ของสยามเป็นเวลานานถึง 417 ปี

มีกษัตริย์ปกครองทั้งสิ้น 33 พระองค์ จาก 5 ราชวงศ์ ได้แก่ ราชวงศ์อู่ทอง
ราชวงศ์สุพรรณภูมิ ราชวงศ์สุโขทัย ราชวงศ์ปราสาททอง และราชวงศ์บ้านพลูหลวง

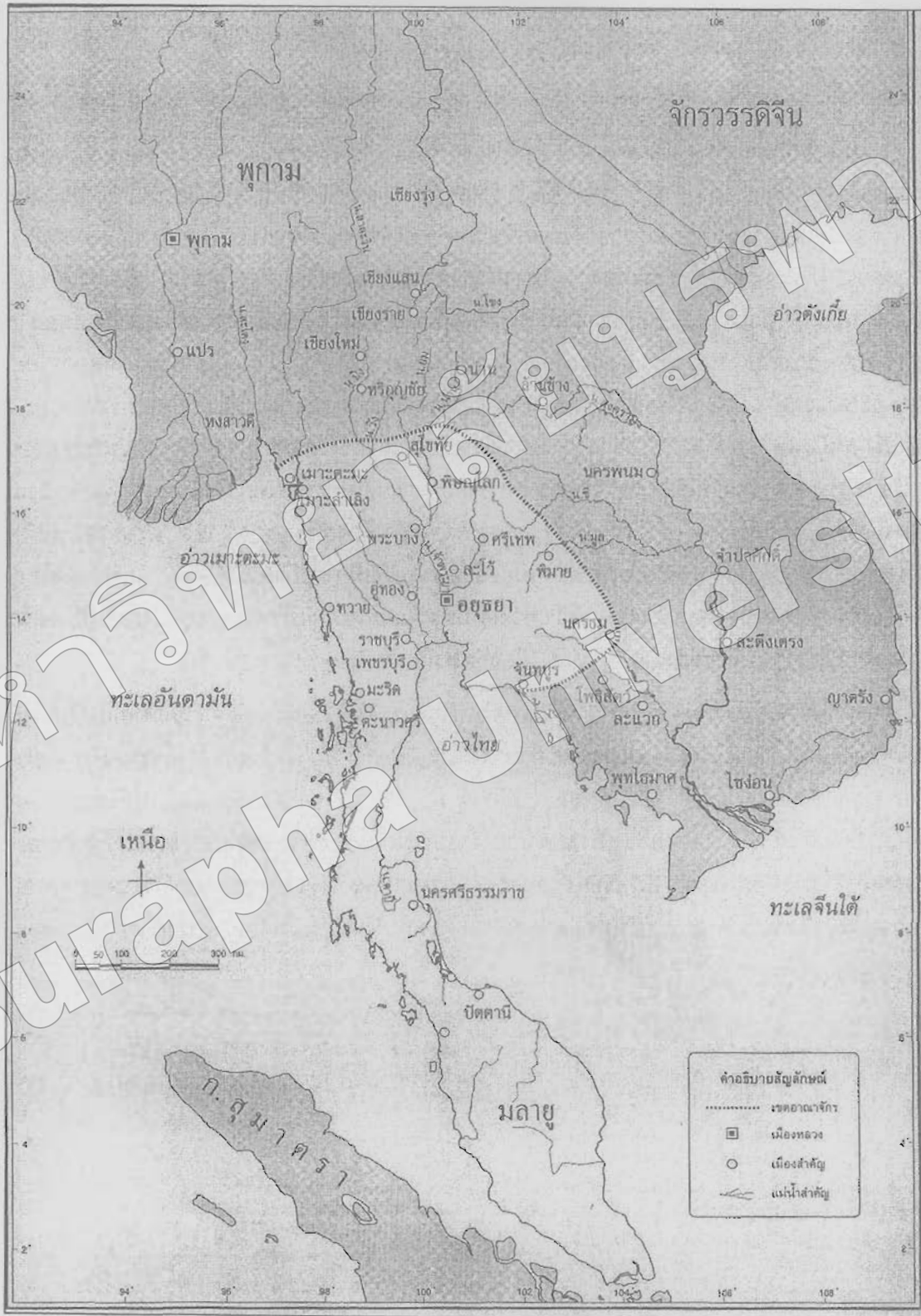
พระเจ้าอู่ทองคือใคร?

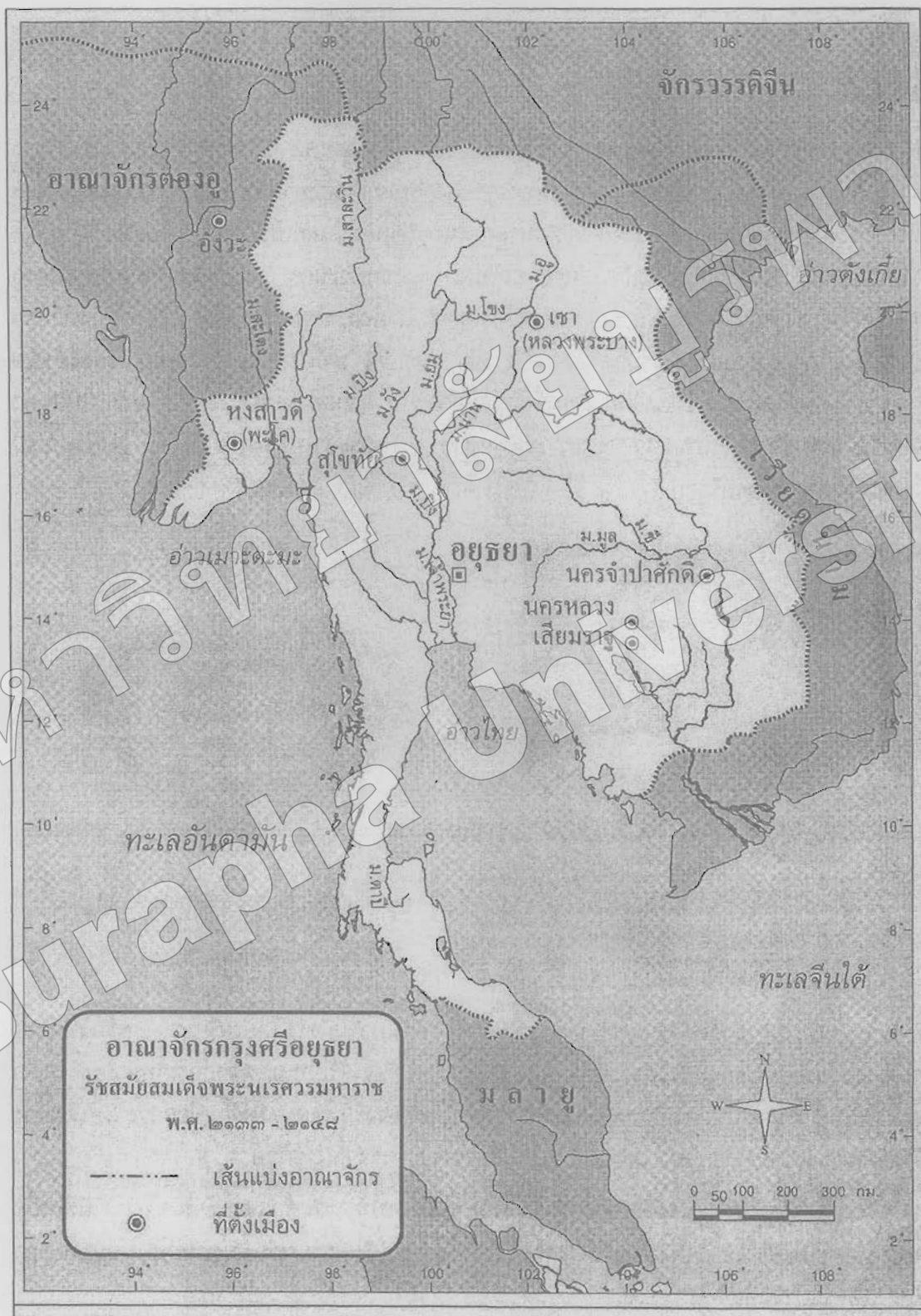
พระเจ้าอู่ทองผู้ทรงเป็นปฐมกษัตริย์แห่งกรุงศรีอยุธยา
เป็นใคร มาจากไหน เอกสารโบราณหลายฉบับกล่าวไว้แตกต่างกันเช่น *วันวลิต* ชาวฮอลันดาที่เดินทางเข้ามาในกรุงศรีอยุธยา
สมัยพระเจ้าปราสาททอง บันทึกไว้ว่าพระองค์เป็นโอรสของ
กษัตริย์ในมณฑลหนึ่งของจีน *ลาตูแบร์* บุคชาวฝรั่งเศสสมัย
สมเด็จพระนารายณ์มหาราช กล่าวว่าพระเจ้าอู่ทองเป็นวงศ์
กษัตริย์ที่ย้ายมาจากเมืองเพชรบุรี โดยในคำให้การชาวกรุงเก่า

เพิ่มเติมไว้ด้วยว่าทรงย้ายจากเมืองเพชรบุรี เพื่อหนีโรคระบาดและข้าวยากหมากแพง

ส่วนในตำนาน *จตุลยุทธการวงศ์* และ *พงศาวดารโยนก* กล่าวไว้คล้าย ๆ กันว่า
พระเจ้าอู่ทองเป็นโอรสของท้าวแสนปมกับเจ้าหญิงเมืองไตรดริงส์ ซึ่งสืบเชื้อสายมาจาก
กษัตริย์เมืองเชียงราย ต่อมาพระเจ้าอู่ทองได้เสด็จมาสร้างกรุงศรีอยุธยา

๑ แผนที่สังเขปแสดงเมืองสำคัญในรัชกาลสมเด็จพระบรมไตรโลกนาถ

๑ แผนที่สังเขปแสดงอาณาจักรอยุธยาและเขตอิทธิพล ในรัชสมัยสมเด็จพระนเรศวรมหาราช

ตอนที่ 2 ปัจจัยที่เอื้อต่อการสถาปนากรุงศรีอยุธยา

อะไรที่ทำให้พระเจ้าอู่ทองทรงก่อตั้งกรุงศรีอยุธยาได้สำเร็จ ?

การที่สมเด็จพระรามาธิบดีที่ 1 (พระเจ้าอู่ทอง) ทรงสถาปนากรุงศรีอยุธยาได้เป็นผลสำเร็จ มีปัจจัยที่สำคัญดังนี้

① ทรงเป็นเจ้าเมืองใหญ่มาแต่เดิม มีกำลังไพร่พลมาก ประกอบกับทรงมีอำนาจและอิทธิพลทางการเมืองสูง เพราะมีเมืองสุพรรณบุรีและเมืองละโว้เป็นฐานอำนาจที่สำคัญในฐานะที่เป็นเมืองเครือข่ายช่วยสนับสนุน

② กรุงศรีอยุธยามีความอุดมสมบูรณ์ เหมาะแก่การเพาะปลูก เพราะมีแม่น้ำสำคัญ 3 สายไหลมาบรรจบกันและล้อมรอบ ทำให้ราชธานีมีสภาพเป็นเกาะ

③ ที่ตั้งเหมาะสมแก่การค้าขาย การมีแม่น้ำไหลผ่านหลายสาย และอยู่ใกล้ทะเล สะดวกแก่การขนส่งสินค้า จึงเป็นแหล่งค้าขายที่สร้างความมั่งคั่งแก่อาณาจักรใหม่ที่สร้างขึ้น

④ การปลอดภัยจากอำนาจภายนอก ในช่วงนั้น อาณาจักรสุโขทัยและอาณาจักรขอมกำลังเสื่อมอำนาจลง เมื่ออาณาจักรอยุธยากำเนิดขึ้นก็ไม่สามารถยกกำลังมาปราบปรามได้ อาณาจักรอยุธยาจึงมีเวลาสร้างความมั่นคงให้แก่ตนเองได้สำเร็จ

ภาพทางอากาศ
ของเกาะเมืองอยุธยา

ตอนที่ 3 พระมหากษัตริย์แห่งกรุงศรีอยุธยา

สมัย	รายพระนามพระมหากษัตริย์	ราชวงศ์	ปีครองราชย์ พ.ศ.ครองราชย์	จำนวนปี พ.ศ.ครองราชย์
อยุธยาตอนต้น พ.ศ.1893-1991	1. สมเด็จพระรามาธิบดีที่ 1 (พระเจ้าอู่ทอง)	ราชวงศ์อู่ทอง	พ.ศ.1893-1912	19 ปี
	2. สมเด็จพระรามศวร (ครองราชย์ครั้งที่ 1)		พ.ศ.1912-1913	ไม่ถึงปี
	3. สมเด็จพระบรมราชาธิราชที่ 1 (ขุนหลวงพ่องิ้ว)	ราชวงศ์	พ.ศ.1913-1931	18 ปี
	4. สมเด็จพระเจ้าทองทัน (หรือทองจัน)	สุพรรณภูมิ	พ.ศ.1931-1931	7 วัน
	5. สมเด็จพระรามศวร (ครองราชย์ครั้งที่ 2)	ราชวงศ์อู่ทอง	พ.ศ.1931-1938	7 ปี
	6. สมเด็จพระรามราชาธิราช		พ.ศ.1938-1952	14 ปี
	อยุธยา ตอนกลาง พ.ศ.1991-2231	7. สมเด็จพระอินทราชา (เจ้าสามพระยา)	สุพรรณภูมิ	พ.ศ.1952-1967
8. สมเด็จพระบรมไตรโลกนาถ		พ.ศ.1967-1991		24 ปี
9. สมเด็จพระบรมราชาธิราชที่ 2 (เจ้าสามพระยา)		พ.ศ.1991-2031		40 ปี
10. สมเด็จพระบรมราชาธิราชที่ 3 (พระอินทราชา)		พ.ศ.2031-2034		3 ปี
11. สมเด็จพระรามาธิบดีที่ 2		พ.ศ.2034-2072		38 ปี
12. สมเด็จพระบรมราชาธิราชที่ 4 (หน่อพุทธางกูร)		พ.ศ.2072-2076		4 ปี
13. พระรัษฎาธิราช		พ.ศ.2076-2077		5 เดือนเศษ
14. สมเด็จพระไชยราชาธิราช		พ.ศ.2077-2089		12 ปี
15. พระยอดฟ้า (หรือพระแก้วฟ้า)		พ.ศ.2089-2091		2 ปี
16. สมเด็จพระมหาจักรพรรดิ (พระเจ้าช้างเผือก)		พ.ศ.2091-2111		20 ปี
17. สมเด็จพระมหินทราธิราช		พ.ศ.2111-2112		1 ปี
18. สมเด็จพระมหาธรรมราชาธิราช		พ.ศ.2112-2133		21 ปี
19. สมเด็จพระนเรศวรมหาราช		พ.ศ.2133-2148		15 ปี
20. สมเด็จพระเอกาทศรถ		พ.ศ.2148-2153		5 ปี
21. พระศรีเสาวภาคย์		พ.ศ.2153-2153		เดือนเศษ
22. สมเด็จพระเจ้าทรงธรรม		พ.ศ.2153-2171		18 ปี
23. สมเด็จพระเชษฐาธิราช	พ.ศ.2171-2172	8 เดือน		
24. พระอาทิตย์วงศ์	พ.ศ.2172-2172	28 วัน		
25. สมเด็จพระเจ้าปราสาททอง	พ.ศ.2172-2199	27 ปี		
26. สมเด็จพระเจ้าฟ้าไชย	ราชวงศ์	พ.ศ.2199-2199	9 เดือน	
27. สมเด็จพระศรีสุธรรมราชา	ปราสาททอง	พ.ศ.2199-2199	2 เดือน 20 วัน	
28. สมเด็จพระนารายณ์มหาราช		พ.ศ.2199-2231	32 ปี	

สมัย	รายพระนามพระมหากษัตริย์	ราชวงศ์	ปีครองราชย์	จำนวนปีที่ครองราชย์
อยุธยา	28. สมเด็จพระเพทราชา		พ.ศ.2231-2246	15 ปี
	29. สมเด็จพระสรรเพชญ์ที่ 8 (พระเจ้าเสือ)		พ.ศ.2246-2251	5 ปี
ตอนปลาย	30. สมเด็จพระสรรเพชญ์ที่ 9 (พระเจ้าท้ายสระ)	ราชวงศ์	พ.ศ.2251-2275	25 ปี
พ.ศ.2231-2310	31. สมเด็จพระบรมราชาที่ 3 (พระเจ้าอยู่หัวบรมโกศ)	บ้านพลูหลวง	พ.ศ.2231-2301	26 ปี
	32. สมเด็จพระเจ้าอุทุมพร (ขุนหลวงหาวัด)		พ.ศ.2301-2301	2 เดือน
	33. สมเด็จพระที่นั่งสุริยาศน์อมรินทร์ (พระเจ้าเอกทัศ)		พ.ศ.2301-2310	9 ปี

มหาวิทยาลัยบูรพา
Burapha University

1. สมเด็จพระรามาธิบดีที่ 1 (พระเจ้าอู่ทอง)

พ.ศ.1893 – 1912 (19 ปี)

- ★ ทรงก่อตั้งกรุงศรีอยุธยาเป็นราชธานีในปี พ.ศ.1893
- ★ ทรงรับลัทธิเทวราช (ถือว่ากษัตริย์เป็นสมมติเทพ) และนำระบบจตุสดมภ์มาใช้ปกครองบ้านเมือง

2. สมเด็จพระรามเมศวร (ครองราชย์ครั้งที่ 1)

พ.ศ.1912 – 1913 (ไม่ถึงปี)

- ★ ทรงเป็นพระราชโอรสของพระเจ้าอู่ทอง
- ★ ทรงครองราชย์ได้ไม่ถึงปีก็ถูกขุนหลวงพ่องั่วผู้เป็นลุง ยกทัพมาจากเมืองสุพรรณบุรีร่วมกับเอกราชสมบัติ แล้วให้ไปครองเมืองลพบุรี (เมืองที่เคยครองก่อนครองราชย์)

3. สมเด็จพระบรมราชาธิราชที่ 1 (ขุนหลวงพ่องั่ว)

พ.ศ.1913 – 1931 (18 ปี)

- ★ ช่วยส่งเสริมให้พระเจ้าอู่ทองให้ก่อตั้งอาณาจักรอยุธยาได้สำเร็จ
- ★ เมื่อพระเจ้าอู่ทองเสด็จสวรรคต ได้รวบรวมกำลังกองทัพยกเข้ากรุงศรีอยุธยา สมเด็จพระรามเมศวรซึ่งเป็นหลานจำเป็นต้องขอมยกราชสมบัติให้

4. สมเด็จพระเจ้าทองด้วง (หรือทองจัน)

พ.ศ.1931 (ครองราชย์ 7 วัน)

- ★ ทรงเป็นพระราชโอรสของขุนหลวงพ่องั่ว ขึ้นครองราชย์เมื่อพระชนมายุ 15 พรรษา
- ★ เมื่อครองราชย์ได้เพียง 7 วัน สมเด็จพระรามเมศวรก็ยกทัพจากเมืองลพบุรี มาเอกราชสมบัติคืน จับพระเจ้าทองด้วงสำเร็จโทษ แล้วขึ้นครองราชย์เป็นครั้งที่สอง

สมเด็จพระรามาธิบดี (ครองราชย์ครั้งที่ 2)

พ.ศ.1931 - 1938 (7 ปี)

- ★ ยกทัพไปตีเมืองเชียงใหม่ และกวาดต้อนผู้คนลงมา
- ★ เมื่อเขมรแข็งข้อ ยกทัปกวาดต้อนผู้คนในเมืองชลบุรีและจันทบุรี จึงยกทัพไปตีเขมร ยึดได้นครธมซึ่งเป็นเมืองหลวง ทำให้เขมรเป็นเมืองขึ้นของอยุธยาด้วย

5. สมเด็จพระรามาธิบดีราช

พ.ศ.1938 - 1952 (14 ปี)

- ★ ทรงเป็นพระราชโอรสของสมเด็จพระรามาธิบดี
- ★ หลังจากครองราชย์อยู่นาน 14 ปี ทรงมีเหตุพิโรธเจ้าพระยามหาเสนาบดี เจ้าพระยามหาเสนาบดีจึงหันไปทูลเชิญเจ้านครอินทร์ (หลานของขุนหลวงพ่องั่ว) ซึ่งขณะนั้นครองเมืองสุพรรณบุรี ให้ยกทัพมาปล้นเองกรุงศรีอยุธยาคืนจากราชวงศ์อู่ทอง สมเด็จพระรามาธิบดีจึงถูกถอดจากราชสมบัติ

6. สมเด็จพระอินทราชา (เจ้านครอินทร์)

พ.ศ.1952 - 1967 (15 ปี)

- ★ ทรงเป็นพระราชนัดดา (หลาน) ของขุนหลวงพ่องั่ว
- ★ ในระหว่างนี้ พระมหาธรรมราชาที่ 3 แห่งกรุงสุโขทัยเสด็จสวรรคต โดยมีได้ตั้งองค์รัชทายาท ทำให้พระราชโอรส คือ พระยาบาลเมือง กับ พระยารามคำแหง จึงราชสมบัติกัน เจ้านครอินทร์จึงเสด็จไปไกล่เกลี่ย โปรดให้พระยาบาลเมือง ครองกรุงสุโขทัยเป็นพระมหาธรรมราชาที่ 4 (บรมปาล) และให้พระยารามคำแหง (รามราช) ไปครองเมืองกำแพงเพชร และขอพระราชธิดาของพระมหาธรรมราชาที่ 3 อภิเษกสมรสกับ เจ้าสามพระยา พระราชโอรสองค์ที่สามของพระองค์ ทำให้อาณาจักรสุโขทัย และอาณาจักรอยุธยาใกล้ชิดสนิทสนมในฐานะที่พระมหาจักรพรรดิเป็นเครือญาติกัน

7. สมเด็จพระบรมราชาธิราชที่ 2 (เจ้าสามพระยา)

พ.ศ.1967 - 1991 (24 ปี)

- ★ เมื่อสมเด็จพระอินทราชาเสด็จสวรรคต พระราชโอรสองค์ที่ 1 และ 2 คือ **เจ้าอ้ายพระยา** กับ **เจ้ายี่พระยา** จึงราชสมบัติถึงกับชนข้างต่อสู้อัน และทรงฟันพร้อมกันจนขาดคอข้าง ค้วยกันทั้งสองพระองค์
- ★ พระราชวงศ์และขุนนางทูลเชิญ **เจ้าสามพระยา** พระราชโอรสองค์ที่ 3 ขึ้นเป็นกษัตริย์ ทรงพระนามว่า “สมเด็จพระบรมราชาธิราชที่ 2”
- ★ ระหว่างครองราชย์ได้เสด็จไปตีเมืองเชียงใหม่ และยกทัพไปปราบเขมร ซึ่งมักจะถือโอกาสแข็งเมืองบ่อย ๆ เมื่อตีได้นครเมืองหลวงใน พ.ศ.1974 จึงกวาดต้อนผู้คน มาเป็นอันมาก (ทำให้นครเป็นเมืองร้างแต่บัดนั้นมาจนทุกวันนี้)

8. สมเด็จพระบรมไตรโลกนาถ

พ.ศ.1991 - 2031 (40 ปี)

- ★ ทรงเป็นพระราชโอรสของเจ้าสามพระยา
- ★ ทรงปฏิรูปการปกครอง รวมอำนาจจากหัวเมืองต่าง ๆ มาไว้ที่ ศูนย์กลางคือราชธานี
- ★ ทรงแยกราชการฝ่ายทหารและพลเรือนออกจากกัน (ฝ่ายทหารมี **สมุหนกษา** เป็นผู้บังคับบัญชา และฝ่ายพลเรือน มี **สมุหนายก** เป็นผู้บังคับบัญชา)
- ★ ทรงประกาศใช้ระบบศักดินาในการปกครองบ้านเมือง

9. สมเด็จพระบรมราชาธิราชที่ 3 (พระอินทราชา)

พ.ศ.2031 - 2034 (3 ปี)

- ★ ทรงเป็นพระราชโอรสของสมเด็จพระบรมไตรโลกนาถ
- ★ ขณะที่สมเด็จพระบรมไตรโลกนาถประทับอยู่ที่เมืองพิษณุโลก (เป็นเมืองหลวงชั่วคราว) นั้น ทรงเป็นผู้ครองเมืองอยุธยา (ซึ่งมีฐานะเป็นเมืองลูกหลวง)

10. สมเด็จพระรามาธิบดีที่ 2

พ.ศ.2034 - 2072 (38 ปี)

- ★ ทรงเป็นพระราชโอรสของพระบรมไตรโลกนาถ พระอนุชาต่างมารดาของสมเด็จพระบรมราชาธิราชที่ 3
- ★ ก่อนขึ้นครองราชย์เป็นอุปราชครองเมืองพิษณุโลก ทรงเลื่อมใสในพระพุทธศาสนา มาก โดยทรงสร้างวัดหลายแห่งและทรงหล่อพระพุทธรูป คือ พระศรีสรรเพชญ์ หุ้มทองคำ
- ★ ทรงจัดทำตำราพิชัยสงคราม (ตำรายุทธศาสตร์ในการรบ)
- ★ ทรงจัดทำสารบาญชี (บัญชีสำรวจไพร่พล) มีสุรัสวดีเป็นผู้ควบคุม
- ★ ทรงจัดทำพิธีกระทำสัตย์ปฏิญาณตนของทหาร และเป็นสมัยที่ชาวโปรตุเกสเข้ามาค้าขายในกรุงศรีอยุธยาครั้งแรก โดยเฉพาะปืนไฟ พ.ศ.2054

11. สมเด็จพระบรมราชาธิราชที่ 4 (หน่อพุทธางกูร)

พ.ศ.2072 - 2076 (4 ปี)

- ★ ทรงเป็นพระราชโอรสของสมเด็จพระรามาธิบดีที่ 2 เดิมทรงพระนามว่า “พระอาทิตย์วงศ์” ต่อมาได้รับสถาปนาเป็นพระบรมราชาหน่อพุทธางกูร ครองเมืองพิษณุโลก เมื่อขึ้นครองราชย์แล้วได้ทรงตั้งพระไชยราชา พระอนุชาต่างมารดาไปครองเมืองพิษณุโลกแทน ครองราชย์ได้ 5 ปี ก็ประชวรด้วยโรคไข้ทรพิษโดยมิได้ตั้งรัชทายาท

สมเด็จพระบรมราชาธิราชที่ 4 จากภาพยนตร์เรื่อง สุริโยไท (พ.ศ.2544)

12. พระรัษฎาธิราช

พ.ศ.2076 - 2077 (5 เดือนเศษ)

- ★ ทรงเป็นพระราชโอรสของสมเด็จพระบรมราชาธิราชที่ 4 เหตุที่มิได้มีคำว่า “สมเด็จพระ” นำหน้า เนื่องจากทรงได้ราชสมบัติเมื่อพระชนมายุ 5 พรรษา พระไชยราชา (ซึ่งเป็นพระเจ้าอา) ที่ครองเมืองพิษณุโลกในฐานะเป็นอุปราชจึงยกทัพมาจับสำเร็จโทษเสีย หลังจากครองราชย์อยู่เพียง 5 เดือนเศษ

สมเด็จพระรัษฎาธิราชกุมาร จากภาพยนตร์เรื่อง สุริโยไท (พ.ศ.2544)

13. สมเด็จพระไชยราชาธิราช

พ.ศ.2077 - 2089 (12 ปี)

- ★ ทรงเป็นพระราชโอรสของสมเด็จพระรามาธิบดีที่ 2 และเป็นพระอนุชาของสมเด็จพระบรมราชาธิบดีที่ 4 เมื่อสำเร็จโทษพระราชบิดาแล้วก็ขึ้นครองราชย์เป็นกษัตริย์
- ★ ขณะนั้นพระเจ้าตะเบงชเวตตี้ แห่งอาณาจักรพม่าเข้ามาอยู่ในหัวเมืองมอญ พวกมอญหนีเข้ามาอยู่ในเมืองเชียงกรานซึ่งเป็นของไทย พระเจ้าตะเบงชเวตตี้จึงถือโอกาสยกทัพมาตีเมืองเชียงกรานได้ไปใน พ.ศ.2081
- ★ สมเด็จพระไชยราชาธิราชเสด็จไปตีคืนมาด้วยความร่วมมือช่วยเหลือของชาวโปรตุเกสที่เข้ามาอยู่ในกรุงศรีอยุธยา และมีความชำนาญในทำปืนไฟ ถือเป็นสงครามระหว่างไทยกับพม่าครั้งแรก

14. พระยอดฟ้า (พระแก้วฟ้า)

พ.ศ.2089 - 2091 (2 ปี)

- ★ ทรงเป็นพระราชโอรสของสมเด็จพระไชยราชาธิราชกับพระอัครมเหสีจิตราวดี (เสด็จสู่สวรรคตหลังจากประสูติพระยอดฟ้าในวันเดียวกัน) โดยมีท้าวศรีสุดาจันทร์ พระสนมเอกเป็นแม่นม
- ★ เสด็จขึ้นครองราชย์สมบัติสืบต่อจากพระราชบิดา บรรดาอำมาตย์ราชมนตรี จึงกราบทูลเชิญพระยอดฟ้า ซึ่งขณะนั้นมีพระชนมายุ 11 พรรษา ขึ้นครองราชย์ โดยมีพระราชชนนีว่าราชการเป็น เจ้าแม่อยู่หัวศรีสุดาจันทร์ เป็นผู้สำเร็จราชการแผ่นดิน
- ★ ต่อมาเจ้าแม่อยู่หัวศรีสุดาจันทร์ได้ตั้งครรภกับพันบุตรศรีเทพ พนักงานรักษาหอพระ จึงตั้งให้พันบุตรศรีเทพเป็น ขุนวรวงศาธิราช ช่วยว่าราชการแผ่นดิน เมื่อขุนวรวงศาธิราชมีอำนาจขึ้นก็จัดการสำเร็จโทษพระยอดฟ้าเสีย แล้วขึ้นเป็นกษัตริย์แทน (นักประวัติศาสตร์บางท่าน ไม่นับขุนวรวงศาธิราชเข้าในทำเนียบกษัตริย์ไทย)